

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
A STUDY OF DESIRABLE CHARACTERISTICS OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER SUKHOTHAI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

¹ศักดิ์ปัญญา ลิ่นจี และ ²นิรดา เวชญาลักษณ์

¹Sakpanya Linjee and ²Nirada Wechayaluck

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

¹Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

¹sakpanya2tom@gmail.com

Received: September 29, 2023; **Revised:** November 20, 2023; **Accepted:** December 25, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประชากร คือ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 194 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 97 แห่ง ได้มา จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน กำหนดผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณา

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัราชภัฏพิบูลสงคราม

² รองศาสตราจารย์ ดร.คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัราชภัฏพิบูลสงคราม

เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ :คุณลักษณะที่พึงประสงค์, ผู้บริหารสถานศึกษา, ครูผู้สอนวิชาการ

Abstract

The objective of this research is to investigate the desirable characteristics of educational institution administrators under the supervision of the Sukhothai Primary Educational Service Area Office, Area 1. Area 1 of the Sukhothai Primary Educational Service Area Office has 194 educational institutions. Educational institutions from the Educational Service Area Office comprise the sample group. The sample size of 97 for Sukhothai Primary Education Area 1 was determined using Krejcie and Morgan's table. By using a simple random sample method, specify information providers to consist of educational institution administrators and teachers. The methods utilized in the research include a questionnaire for estimating 5 levels. Data analysis statistics include Standard deviation and mean. The research results revealed that the desired characteristics of educational institution administrators under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office, Area 1, were at the highest level overall, and when each aspect was considered, it was discovered that the aspect with the highest median was Moral and ethical aspects, and the aspect with the second median was human relations. Communication at a high level has the lowest median.

Keywords : Educational Supervision Process ; School Administrators, Academic Teachers

บทนำ

ปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี วัฒนธรรมต่างๆ และการเป็นโลกดิจิทัล การส่งผ่านข้อมูลและเชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงรูปแบบในการใช้ชีวิตได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องตาม เทคโนโลยี ส่งผลกระทบต่อการวางแผน และการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศ รวมไปถึงในด้านการศึกษา เพราะเป็นปัจจัยสำคัญของแต่ละประเทศเป็นจุดกำเนิดทรัพยากรทางด้านแรงงานในการขับเคลื่อนสิ่งต่างๆ ในโลกใบนี้ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านเทคโนโลยี ล้วนแต่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ ดังนั้นการศึกษา

จึงต้องมีการออกแบบเพื่อเพิ่มความสามารถของมนุษย์ โดยกำหนดเป้าประสงค์หลักของการจัดการศึกษาและกลไกการขับเคลื่อนที่ชัดเจนเพื่อให้การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งเสริม ความรู้ ความคิด ปฏิบัติตนที่ดี และทักษะแก่ประชาชนในสังคมโดยรวมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศในระยะยาว (อรสา มาสิงห์ 2562 : 107) เพื่อกำหนดทิศทางและวางกรอบเป้าหมายของการจัดรูปแบบการศึกษาของประเทศไทย โดยตั้งเป้าวัตถุประสงค์จัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนทุกระดับได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและได้รับความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษานี้ที่มีคุณภาพ ให้มีทักษะสมรรถนะคุณสมบัติความรู้ความสามารถ กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ.2560 – 2579 กระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 8) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถศึกษาพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการพัฒนาประเทศและความต้องการตลาดโลก (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553, 2553)

ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา บุคคลที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ภายในเขตพื้นที่การศึกษาและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ปฐมวัย ขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2546 : 2) เป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายวิสัยทัศน์เป็นผู้วางแผนกำหนดกรอบแนวทางการบริหารงาน เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ ถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษาที่จะจัดรูปแบบการจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางใด เป็นผู้ที่เป็นผู้นำในการบริหารจัดการ และได้รับการยอมรับของคนในองค์กรรวมไปถึงของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 12) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า เป็นผู้ดำเนินการพัฒนา มีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การสร้างความร่วมมือและประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อการวางแผนพัฒนาการจัดให้มีข้อมูลสารสนเทศ สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อม

ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนกรณีพิเศษ ช่วยเหลือ โดยจัดให้มีระบบนิเทศภายใน ระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบการกำกับติดตาม ประเมินผลและมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนตลอดเวลา

บรรจง ลาวะลี (2560 : 207) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่าน มีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่งดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึง มีคุณลักษณะที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ, (2561 : 262) จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและก้าวผ่านศตวรรษที่ 21 สู่โลกอนาคต สิ่งที่เห็นได้ชัดคือความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ผู้บริหารจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้กับการพัฒนาและฝึกฝนตนเองให้ทันตามความเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้ผู้นำในศตวรรษที่ 21 บางทักษะ มีความสำคัญยิ่ง เช่น ทักษะการสร้างทีมงาน (Team Building) ทักษะการจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management) เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ถึงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นสากลที่เกิดขึ้นในทุก ๆ ห้องเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาโดยตำแหน่งเพียงลำพังไม่สามารถทำให้บรรลุผลในภารกิจงานที่มากมายได้ คุณลักษณะจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จตามต้องการและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้บริหารที่มีคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ ความสามารถในการบริหารงานด้านวิชาการ และความเป็นผู้นำ นอกจากนี้การปฏิบัติตนของผู้บริหารยังมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานรวมทั้งขวัญและกำลังใจของครูด้วยซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำสูงตลอดจนมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง และความเป็นประชาธิปไตยหากผู้บริหารมีคุณลักษณะและความสามารถที่เหมาะสม ก็จะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ร่วมงานในหน่วยงาน องค์กร ชุมชนและท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ (ศุภมาส วิสขนาม, 2560 : 74)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ตามยุทธศาสตร์ชาติที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นหลักการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปในอนาคต

ซึ่งทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้าอีกทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานและวัยเด็กที่ลดลง จะเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศต่อไป จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน ให้สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศ ความรู้ความเข้าใจในทักษะอาชีพของคนวัยแรงงานจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งจึงเห็นความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านของการศึกษา และมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนการบริหารงานโดยการจัดการให้บุคลากร มีการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรมีความสามารถในการปฏิบัติการงานพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรในสังกัด เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 : 64)

จากการสัมภาษณ์ นางชฎาภรณ์ บรรเลงรัมย์ (สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2566) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่และยุคเก่า หลายท่านที่ประสบปัญหาการดำเนินงานในสถานศึกษาในด้านการบริหารงานที่แตกต่างกันออกไป ผู้บริหารยุคใหม่ยังขาดคุณลักษณะ ในด้านมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร ทักษะการเป็นผู้นำ การสร้างแรงจูงใจ โน้มน้าวในผู้ร่วมงาน และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ความกล้าที่จะเสี่ยงและนอกกรอบทางในด้านงานวิชาการ ทำให้การพัฒนาแบบหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะการบริหารงานไม่ค่อยเกิดขึ้นในส่วนผู้บริหารยุคเก่ายังขาดคุณลักษณะด้านความรู้และทักษะทางเทคโนโลยี รูปแบบการบริหารงานใหม่ ๆ ทักษะการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อจะได้ข้อมูลในการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารอันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษาและเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 124 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) ได้จำนวน 97 แห่ง และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูผู้สอนวิชาการ จำนวน 97 คน รวมทั้งสิ้น 194 คน โดยการใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Stratified Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่ง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความรู้ 3) ด้านการสื่อสาร 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 6) ด้านการบริหารจัดการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วยข้อคำถามครอบคลุมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความรู้ 3) ด้านการสื่อสาร 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 6) ด้านการบริหารจัดการ และหลักเกณฑ์ที่กำหนดมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 รายละเอียดดังนี้

1.คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ระบุไว้ในบทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหารสถานศึกษา	97	50
ครูผู้สอน	97	50
รวม	194	100

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในภาพรวม

ลำดับ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	n =194		ระดับ	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S. D.		
1	ด้านวิสัยทัศน์	4.49	0.55	มาก	4
2	ด้านความรู้	4.46	0.51	มาก	5
3	ด้านการสื่อสาร	4.45	0.54	มาก	6
4	ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.65	0.48	มากที่สุด	2
5	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.72	0.46	มากที่สุด	1
6	ด้านการบริหารจัดการ	4.56	0.51	มากที่สุด	3
รวม		4.58	0.46	มากที่สุด	

จากตาราง 2 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58 , S.D.= 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.46) รองลงมา คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X}$ = 4.65 , S.D.= .48) ด้านบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 4.56 , S.D. = 0.46) ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.55) ด้านความรู้ ($\bar{X}$ = 4.46 , S.D. = 0.51) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.45 , S.D.= 0.54)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 รู้จักบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้บริหารที่ดีและเหมาะสม จะต้องมีความรู้ในด้านใด เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการในและนอกสถานศึกษาที่ตนรับผิดชอบ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และเป็นไปตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหาร ได้ให้ความสำคัญด้านคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงาน บริหารจัดการแบ่งงานได้อย่างเหมาะสมตรง

ตามความสามารถของครูและบุคลากรที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ชุมชน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตระหนักถึงการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา รู้จักบทบาทหน้าที่ การใช้อำนาจที่ถูกต้องตามสถานการณ์ เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมกับตำแหน่ง และเพื่อสถานศึกษามีความพร้อมสำหรับการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับนโยบายที่ได้รับจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ อติศร ศรีเมืองบุญ (2562 : 556) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ด้านความเป็นผู้นำ 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 4) ด้านบุคลิกภาพ และ 5) ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงาน และ สุเมธ งามนก (2564 : 79) กล่าวว่า คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาประกอบไปด้วย 1. มีวิสัยทัศน์ ได้แก่ มีทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ มุ่งมั่นพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล 2. มีความรู้ ได้แก่ การใช้ความรู้ทางวิชาการในการควบคุม วางแผน การจัดการ การเข้าสู่มาตรฐานการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 3. มีทักษะในการบริหารจัดการ ได้แก่ เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงและบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดี มีทักษะการทำงานแบบทีมงาน และประสานประโยชน์สามารถวางแผนกลยุทธ์ และแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ ในปัจจุบันบริหารจัดการบุคลากรทุกฝ่ายให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามระบบและเป้าหมายที่วางไว้ มีเทคนิคการบริหารจัดการใหม่ ๆ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการสื่อสารและการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาองค์กร 4. มีคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ เป็นนักบริหารที่ดีโดยมีธรรมภิบาลในการบริหารงาน ยึดหลักศีลธรรมและจริยธรรมวิชาชีพเป็นเข็มทิศในการบริหารงาน มีความมั่นคงทางอารมณ์โดยตัดสินใจบนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรมและมีเหตุผล เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเห็นอกเห็นใจและแสดงออกถึงความรักและปรารถนาดีต่อผู้ร่วมงาน เสียสละและอุทิศตนในการทำงาน และยุติธรรมและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม 5. มีมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ มีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มีอัธยาศัยดีและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันมีน้ำใจ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือบุคลากรทุกระดับทั้งเรื่องงานและส่วนตัวอย่างเหมาะสม เป็นที่น่าเชื่อถือและเคารพศรัทธาและยังสอดคล้องกับงานวิจัย นางลักษณ์ งามขำและคณะ (2565 : 149) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของครูในโรงเรียนอำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร

สถานศึกษาที่พึงประสงค์ของครูในโรงเรียนอำเภอลำลูกกา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเอง จนถึงระดับความเป็นวิชาชีพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นสิ่งที่แสดงถึงพฤติกรรมหรือคุณสมบัติและลักษณะประจำตัวที่ดีของผู้บริหาร ในการบริหารงานต่าง ๆ ของสถานศึกษานั้น ๆ จะต้องเห็นถึงความรับผิดชอบไปสู่การแก้ปัญหาของนักเรียน การมีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในการบริหารงานในรูปแบบใหม่ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นต้องมีและปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและให้ความสำคัญต่อจรรยาบรรณในการบริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานทั้งในและนอกสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้แสดงความรู้ความสามารถในการทำงาน ชื่นชมครูและบุคลากรอย่างจริงใจ สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาและทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา สามารถสร้างความเชื่อถือให้ครูบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาให้เชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ของตนเองที่มี เป็นผู้มีความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา มีทักษะการสื่อสารที่ดี ตรงประเด็นไม่อ้อมค้อม ให้คำแนะนำกับครูและบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : สยามสปอร์ต จินดิเคท.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ชฎาภรณ์ บรรเลงมรณ. (2566, 28 เมษายน). *ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. สัมภาษณ์*.

นงลักษณ์ งามขำ, กัลยารัตน์ นิยมสินธุ์, และ อัญญานิษฐ์ โคตรชัย. (2565, 31, มีนาคม).

การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ในโรงเรียนลาลูกกา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศ*. 9(3) : 149.

บรรจง ลาวะลี. (2560, กรกฎาคม - ธันวาคม). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้

พรมแดน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 6(2) : 205

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วิโรจน์ สารรัตน์, และพระครูสุจริยวัฒน์, พระครูธรรมมาภิสมัย, พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ

พระณัฐวุฒิ สักโส, และ วิฑูล ทาชาคณะ. (2561, มกราคม - มีนาคม). ภาวะผู้นำ

สำหรับศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 20(1) : 261-

271.

ศุภมาส วิสุนาม. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต*

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

(สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สุเมธ งามกนก. (2564, มกราคม - เมษายน). ผู้นำทางการศึกษาของอาเซียนในทศวรรษหน้า

(พ.ศ. 2560 - 2569). *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม*.

11(1) : 79.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปี*

งบประมาณ พ.ศ. 2566 : 64.

อรสา มาสิงห์. (2562, กรกฎาคม - ธันวาคม). การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครราชสีมา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*. 13(2) : 107.

อดิสร ศรีเมืองบุญ. (2563, กรกฎาคม - ธันวาคม). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาใน

ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4.

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 9(2). 556

